

CO JE KONTROLA TABÁKU: SNÍŽENÁ DOSTUPNOST, OCHRANA PŘED KOUŘEM A DOSTUPNÁ LÉČBA

Eva Králíková

Centrum pro závislé na tabáku III. interní kliniky a
Ústav hygieny a epidemiologie 1.LF UK a VFN

SZÚ, 15. 6. 2017

KONTROLA TABÁKU

- Snížení dostupnosti tab. výrobků
- Ochrana před tabákovým kouřem
- Nabídka léčby závislosti na tabáku

Rámcová úmluva o kontrole tabáku WHO

WWW.FCTC.ORG

Jediný právně závazný dokument WHO

Ratifikovalo 180 zemí (ČR 2012)

TOBACCOCONTROLSCALE.ORG

The Tobacco Control Scale 2016 in Europe

Luk Joossens Martin Raw

TOBACCOCONTROLSCALE.ORG

Joosens, Raw, 2016

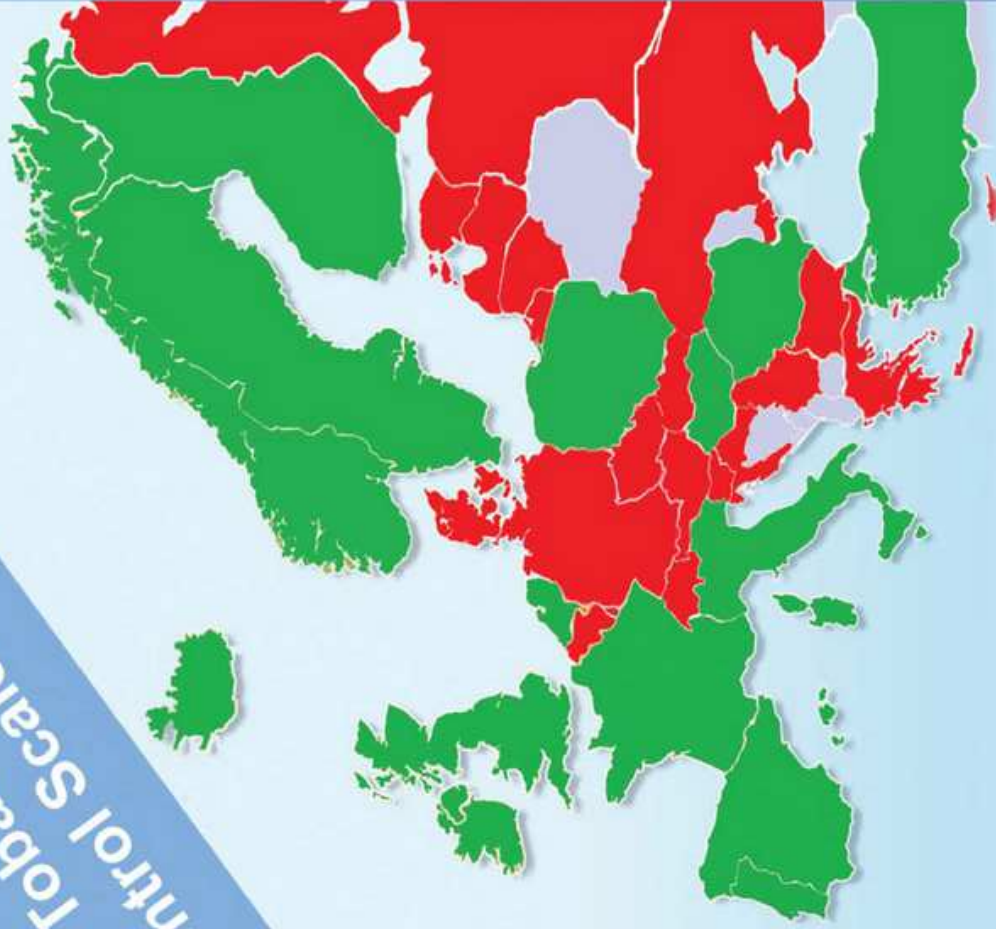
- Cena cigaret 30
- Nekuřácké pracovní a veřejné prostory 22
- Výdaje na informační kampaně 15
- Naprostý zákaz reklamy a propagace 13
- Velká zdravotní varování na obalech 10
- Dostupná léčba 10

Celkem **100 bodů**, hodnoceno 35 zemí

ČR 40 BODŮ ZE 100 – S ŘECKEM 4.+5. MÍSTO OD KONCE

23 (26)	▲	Croatia	16	11	1	12	1	4	45
26 (32)	▼	Cyprus	16	8		11	1	8	44
26 (24)	▼	Latvia	14	12		9	5	4	44
28 (20)	▼	Slovenia	13	15		9	1	5	43
28 (29)	▲	Lithuania	12	13	1	8	5	4	43
30 (27)	▼	Slovakia	11	10		9	5	6	41
31 (31)	–	Czech Rep.	14	9		8	5	4	40
31 (29)	▼	Greece	16	7		6	5	6	40
33 (28)	▼	Lux.	5	15		9	1	7	37
33 (33)	–	Germany	13	11		4	5	4	37
35 (34)	▼	Austria	11	8		7	5	5	36

Tobacco Control Scale 2016

**6 countries continue to lead...
3 continue to disappoint!**

How does your country rate on tobacco control?

Luk Joossens, Martin Raw, The Tobacco Control Scale 2016 in Europe. Association of European Cancer Leagues, Brussels March 2017.

UŽÍVÁNÍ TABÁKU V ČR

	populace 15+	muži	ženy
Kuřáci	24 %	27 %	21 %
(denní	18 %	22 %	15 %)
Nikdy nekouřili	59 %	55 %	63 %
Bývalí kuřáci	17 %	18 %	16 %
Bezdýmnný tabák	1,7 %	2,2 %	1,2 %

SNÍŽENÁ DOSTUPNOST

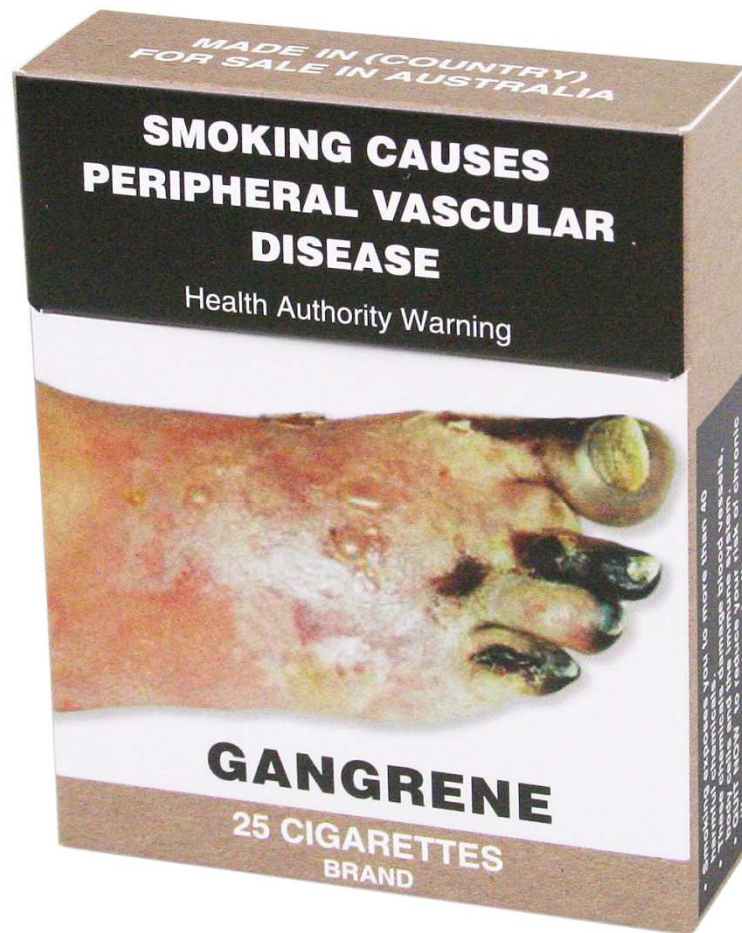
- Vysoká cena daná daní
- Prodej jen ve spec. obchodě s licenci – trafika
- Žádná propagace, ani v místě prodeje, cigarety nejsou vidět
- Kontrola pašování
- Jednotné balení
- ...

JEDNOTNÉ BALENÍ

- Žádná neregulovaná plocha
- Základem hnědozelená barva – málo atraktivní
- Dominuje obrázkové varování
- Název značky: stejným písmem, stejnou velikostí, stejnou barvou
- **Ztráta image**

JEDNOTNÉ BALENÍ - AUSTRÁLIE OD 12/2012

JEDNOTNE BALENÍ

JEDNOTNE BALENI - AUSTRÁLIE OD 12/2012

Front of Pack Image

Back of Pack Image

JEDNOTNÉ BALENÍ UK - 2017

JEDNOTNÉ BALENÍ UK - 2017

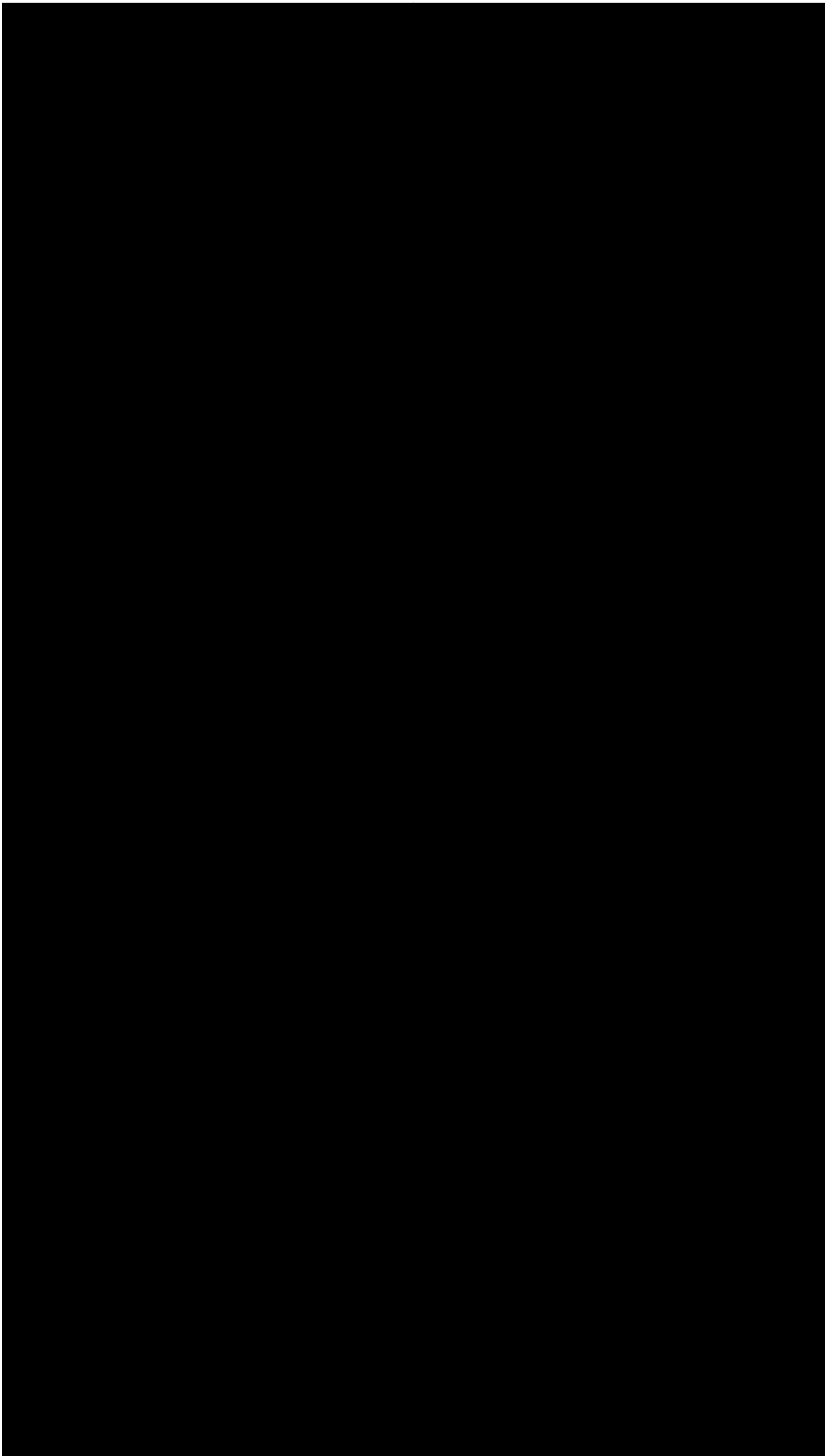
JEDNOTNÉ BALENÍ FRANCIE 2017

Tous les paquets de cigarettes
et de tabac à rouler porteront
LA MÊME COULEUR,
QUELLE QUE SOIT LA MARQUE.

**LES AVERTISSEMENTS
SANITAIRES SERONT
PLUS CHOCS,** combinés
(texte et visuel)
et élargis à 65% du paquet
(contre 30 à 40% aujourd'hui).

L'inscription de la marque sera uniformisée :
MÊME TYPOGRAPHIE ET MÊME COULEUR.

OCHRANA PŘED TABÁKOVÝM KOUŘEM

- Nekuřácké prostředí
  - veřejné prostory
  - auta (s dětmi do 18 let)
  - domov s dětmi do 18 let
  - otevřená prostranství (parky, pláže...)

NY

CENTRAL PARK, NY (nekuřácký od 2011)

~~PROTIKOUŘÁCKÝ~~ ZÁKON

Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky
návykových látek 65/2017 Sb.

30 stran, jen **10 %** se týká kouření

NEZAKAZUJE KOUŘENÍ – zajišťuje nekuřácké
prostředí, tam kde dýchají jiní

Platný od 31. 5. 2017 = Světový den bez tabáku WHO

ROSTE ZÁJEM O LÉČBU

Domů » Zákaz kouření v restauracích zvyšuje zájem o odvykání

Zákaz kouření v restauracích zvyšuje zájem o odvykání

Vyplývá to z obchodních výsledků i online průzkumu Lékárny.cz

Zadavatel: **e.vox, spol. s r. o.** | 25.5.2017 | **Zdraví**

Praha (Pressweb) - 24. 5. 2017: O 35 % vzrostl prodej přípravků určených na odvykání kouření. Vyplývá to z obchodních údajů Lékárny.cz za období od ledna do dubna. Lékárnici to dávají do přímé souvislosti se zákazem kouření v restauracích, který začne platit od konce května.

„Nárůst prodejů odvykacích přípravků je ve srovnání s předchozími třemi lety opravdu razantní. Loni ve stejném období představoval jen šest procent a před dvěma lety prodeje dokonce stagnovaly,“ potvrzuje Karel Klodner, ředitel Lékárny.cz. „To nás přivedlo k myšlence uskutečnit online průzkum na téma kouření,“ dodává šéf největší internetové lékárny.

Zadavatel:

e.vox, spol. s r. o.

Slavíkova 3

120 00 Praha 2 - Vinohrady

🌐 www.evox.cz

Kontaktní osoba:

Zdeněk Fekar

mediální poradce

zdenek@evox.cz

+420 775 599 024

KOUŘENÍ NENÍ ZLOZVYK, ALE NEMOC (MKN-10)

F17 Závislost na tabáku

Poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním tabáku

F17.2 syndrom závislosti – cca 80 % kuřáků

- Užívání déle než se předpokládalo
- Tolerance
- Abstinenční příznaky při vysazení

Z58.7 Pasivní kouření

~~**Nikotinismus, tabakismus, odvykací kúra, náhražky,...**~~

ÚČINNÁ LÉČBA F17

- Existuje
- Měla by být nabízena
- Měla by být dostupná
- Je vysoce výhodná s ohledem na náklady (cost-effectivity)

ABSTINENCE

- ***Abstinence***: dlouhodobá abstinence: doba nejméně 6, raději 12 měsíců od poslední cigarety, biochemicky validizovaná
- ***Validizace expozice tabákovému kouři***: CO ve vydechaném vzduchu (nespecifický test, zachycuje předchozích 12 hodin) nebo kotinin v krvi, slinách, moči (zachycuje nejméně 36 hodin a lze odlišit i pasivní kouření).

SCHÉMA LÉČBY F 17

Předpoklad = kuřák si přeje přestat

- *psychosociální závislost*: nejčastější situace s cigaretou, dopředu připravené náhradní řešení, změna denního stereotypu „**Připravte si předem nekuřácká řešení pro situace, kdy typicky kouříte.**“
- *fyzická (drogová) závislost*:
  - navíc k intervenci: farmakologická léčba k **potlačení abstinenčních příznaků**

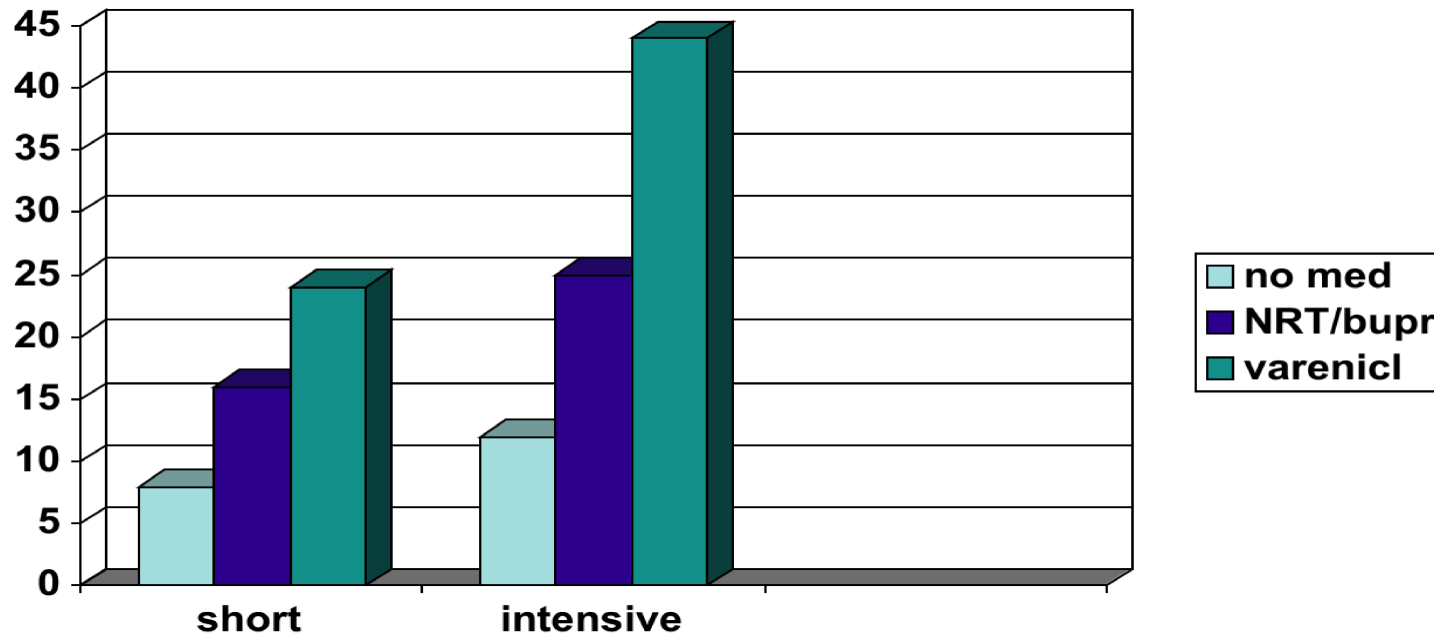
FARMAKOTERAPIE

vždy s intervencí

- **nikotin**
náplast Nicorette 10, 15, 25mg/16h,
Niquitin 14, 21mg/24h
žvýkačka Nicorette 2, 4 mg
ústní sprej Nicorette 150x1mg
pastilky Nicorette 4 mg, Niquitin 2,5 a 4mg
- **bupropion** Wellbutrin 150 a 300 mg, Elontril
150, 300 mg
- **vareniklin** Champix 0,5 a 1mg

NIKOTIN A BUPROPION ZDVOJNÁSOBUJÍ, VARENIKLIN ZTROJNÁSOBUJE ÚSPĚŠNOST V ZÁVISLOSTI NA INTERVENCI

**NRT+BUPROPION DOUBLE, VARENICLINE TRIPLES
THE ABSTINENCE ACCORDING TO INTERVENTION**

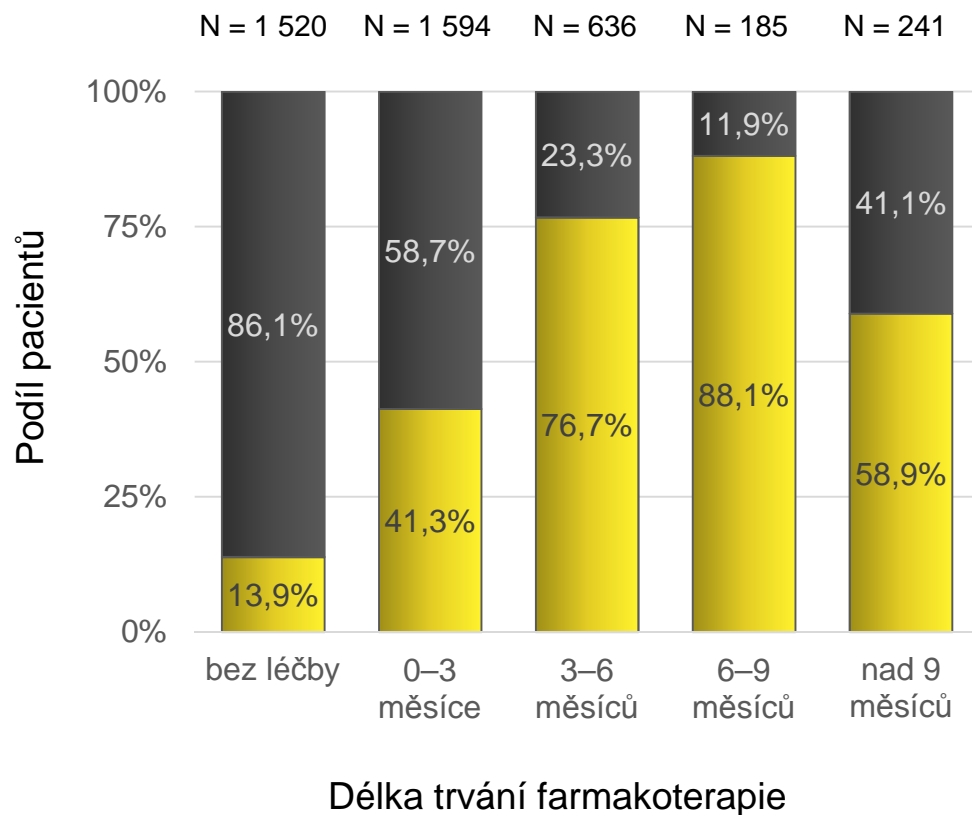

DLOUHODOBÉ UŽÍVÁNÍ

- ✿ **Nejméně 3 měsíce, raději 6 nebo déle**
- ✿ **Závislost na tabáku je chronické, relabující onemocnění, vyžaduje dlouhodobou léčbu**
- ✿ **Dlouhodobá léčba (nikotin, bupropion i vareniklin) vždy zvyšuje úspěšnost**

ROČNÍ ABSTINENCE DLE DÉLKY UŽÍVÁNÍ FARMAKOTERAPIE – Centrum pro závislé na tabáku 1. LF UK a VFN

N = 4 176

Na hladině významnosti $\alpha=0,05$ byl prokázán statisticky významný rozdíl v úspěšnosti mezi pacienty s nasazenou léčbou a pacienty bez nasazené léčby. Také je vidět trend v úspěšnosti v závislosti na délce trvání nasazené léčby. P-hodnota Pearsonova Chí-kvadrát testu $p < 0,001$

$p^1 < 0,001$

■ Kouří
■ Nekouří

¹ p-hodnota Pearsonova Chí-kvadrát testu.

LÉČBA OBECNĚ

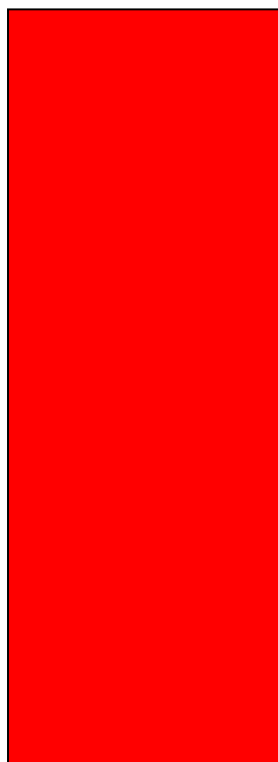
- Každý lékař/sestra/jiný zdravotník: **krátká intervence** při každém klinickém kontaktu
- **Intenzivní léčba** k dispozici těm, kdo chtějí přestat a potřebují ji
- **Hrazení** léčby personálu a hrazení medikace pacientům

KRÁTKÁ INTERVENCE (3A) – do 10 min.

- **ASK – ptát se na kouření**
- **ADVISE – poradit přestat, jasné doporučení**
- **ASSIST – nabídka léčby**

“JSEM NESCHOPNÝ, ŽE JSEM NEPŘESTAL SÁM, TOLIK JINÝCH OKOLO TO DOKÁZALO” ...?

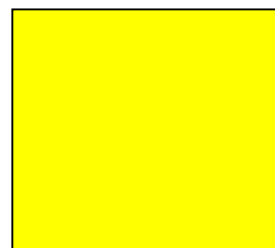
100 % =
2 miliony
kuřáků¹

70 % =
1,4 mil. by
raději
nekouřilo¹

32 % =
640 000
zkusí
každý rok
přestat¹

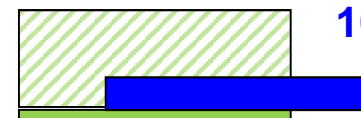
Až 40 % z
těch,
co přestávají s
intenzivní
léčbou, po
roce nekouří²
= 256 000

ALE: cca 1000
pacientů/rok, Krátká

40 % = 400

intervence:

10 % = 64 000

5 % z těch, co zkusí
přestat bez pomoci,
po roce nekouří = 32 000

1. Sovinová, H., Csémy, L.: Užívání tabáku v ČR v roce 2015, SZÚ, 2016
2. Králíková, E. et al.: Fifty-two week continuous abstinence rates of smokers being treated with varenicline versus nicotine replacement therapy, Addiction, 2013

CENTRA ODVYKÁNÍ KOUŘENÍ V LÉKÁRNÁCH

- Přes 160 lékáren
- Elearning + dvoudenní seminář + stáž v centru pro závislé na tabáku
- www.lekarnici.cz

SESTRY

- Nejpočetnější zdravotnická profese, cca 100 000

KDYBY:

Každá alespoň 1 kuřákovi/rok pomohla přestat

= každoročně 100 000 exkuřáků

V ČR KOUŘÍ 40 % SESTER

INTENZIVNÍ LÉČBA

- Centra pro závislé na tabáku
- Motivovaní a většinou silně závislí kuřáci
- Možnost doporučit kuřáka, který chce přestat, ale na jehož intenzivní léčbu nemá lékař čas

CENTRA PRO ZÁVISLÉ NA TABÁKU

WWW.SLZT.CZ

NA ČEM SE VŠICHNI SHODNOU

- Dopad užívání tabáku je **neakceptovatelný**
(letos globálně 6 milionů úmrtí, v **ČR 16 000**)
- Více stejného už od jistého stupně nefunguje a je třeba **nových přístupů** (kromě vysoké ceny, jednotného balení, nekuřáckých prostor, zákazu reklamy...)

NIKOTIN

- **Není** kancerogen (IARC, WHO¹)
- Od 2009 je na seznamu esenciálních léků WHO
- Omezit užívání nikotinu není reálné
- HARM REDUCTION: omezit **škodlivé** užívání nikotinu

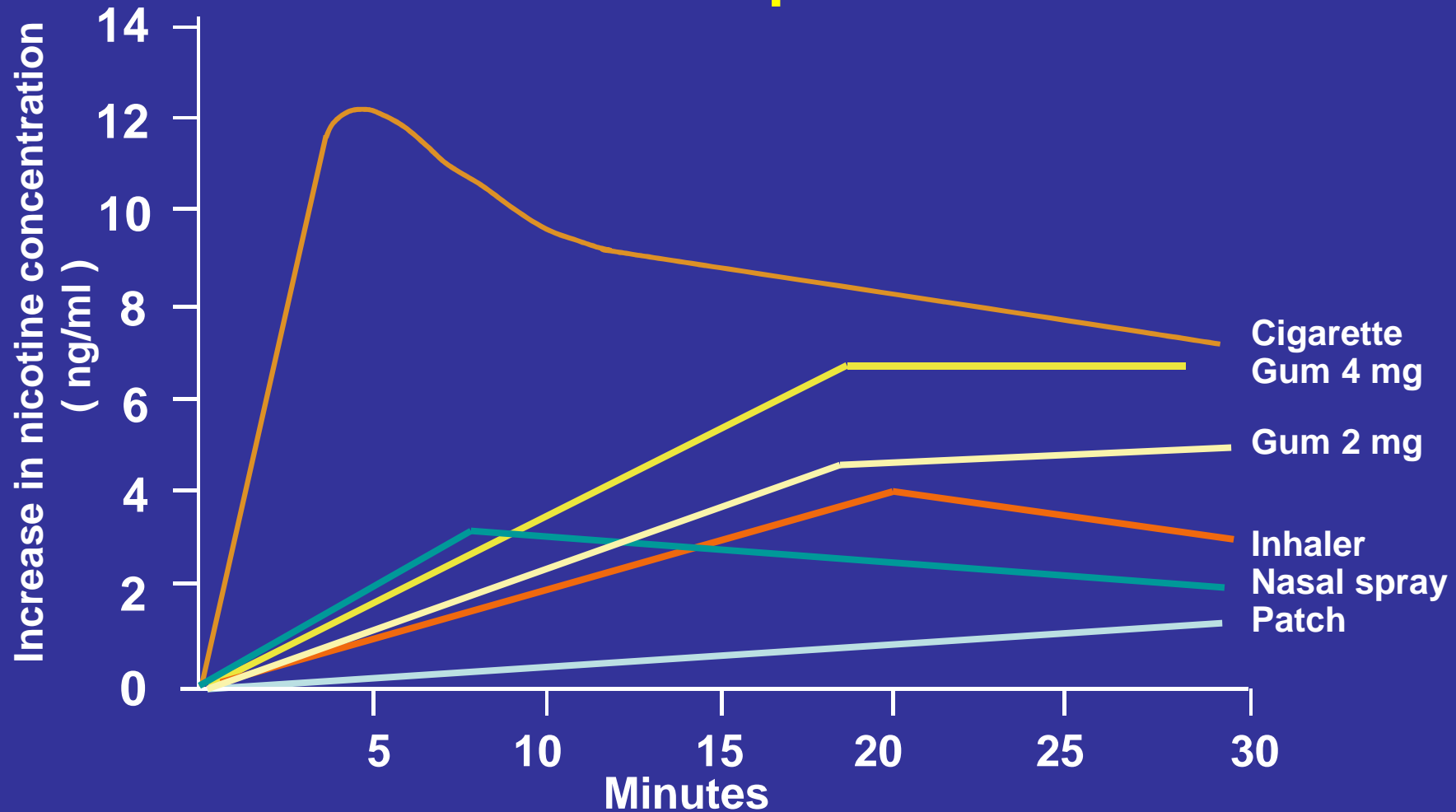
¹ Other Data Relevant to an Evaluation of Carcinogenicity and its Mechanisms, in: IARC Monographs, vol. 89, www.iarc.fr

NÁVYKOVOST NIKOTINU

- Záleží na **rychlosti vstřebání**
- pH – lehce zásadité, cca 8,5
- Zásaditější kouř: vstřebá se rychleji, již bukální sliznicí, ale silně dráždí (doutník, dýmka)
- Nižší pH kouře: vstřebá se až v plicích, ale snáze se vdechne (cigareta)

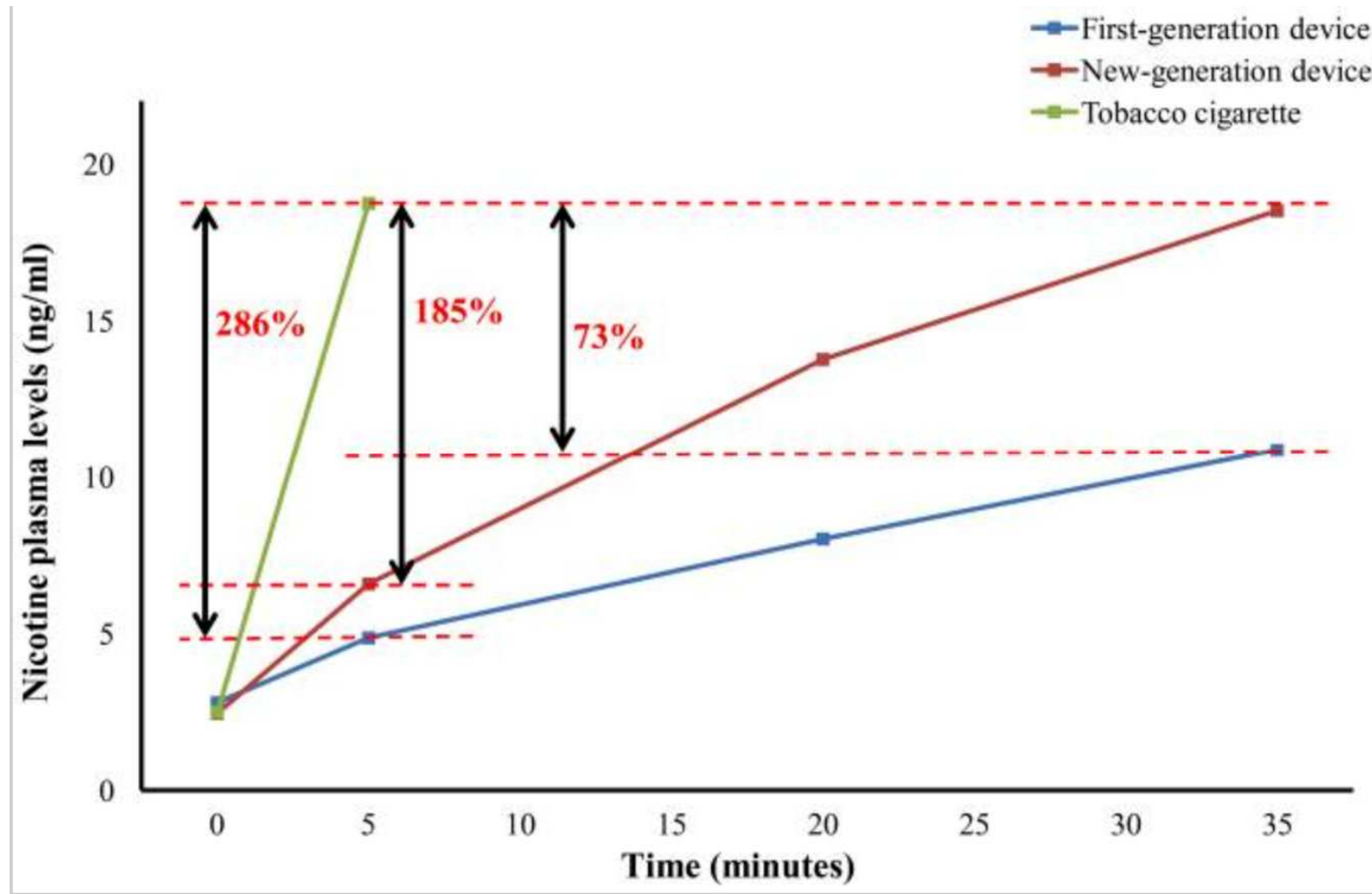

Nikotin v plazmě po cigaretě a náhradní terapii nikotinem

Source: Balfour DJ & Fagerström KO. *Pharmacol Ther* 1996 72:51-81.

NIKOTIN V PLAZMĚ – EC/CIGARETY

Vansickel A. R., Cobb C. O., Weaver M. F. & Eissenberg T. E. A clinical laboratory model for evaluating the acute effects of electronic “cigarettes”: nicotine delivery profile and cardiovascular and subjective effects. *Cancer Epidemiol. Biomarkers Prev.* 19, 1945–1953 (2010).

EC SE NEKOUŘÍ!!!

VAPOVANÍ NIKOTINU

~~ZDRAVĚJŠÍ~~

MÉNĚ RIZIKOVÉ, MÉNĚ
ŠKODLIVÉ, MÉNĚ TOXICKÉ NEŽ
KOUŘENÍ

<http://invape.com/have-a-coke-and-a-vape/>

<http://invape.com/have-a-coke-and-a-vape/>

VAPOVÁNÍ ZE SMARTPHONU

I smoked a smartphone at CES

Who says disruption is dead?

By **Ben Popper** on January 10, 2016 09:00 am

VAPOVÁNÍ ZE SMARTPHONU

I smoked a smartphone at CES

Who says disruption is dead?

By **Ben Popper** on January 10, 2016 09:00 am

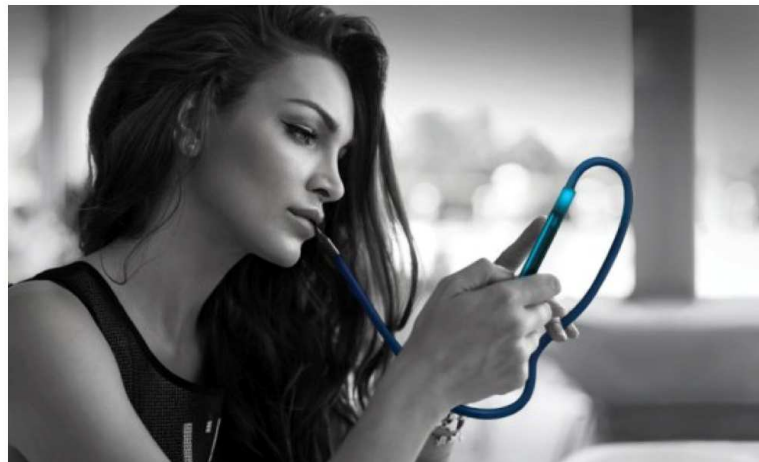
APLIKACE PRO MOBILY

Company Creates the World's First Vaping Mobile Phone

Posted by: Vranks on June 12, 2015 Under: [E-Cig News](#) | [G+](#) [0](#)

It was bound to happen sooner or later – Los Angeles-based company Vaporcade recently announced the launch of the world's first and only cellphone that vapes.

E-cigarettes began evolving into more than just nicotine vaporizing devices a long time ago. As early as two years ago we reported on advanced features being added to basic electronic cigarettes, like biometric locks and internet connection capabilities. Then, last year, [Supersmoker launched a Bluetooth e-cigarette](#) that could be used to take phone calls and listen to music, and Smokio revealed an [e-cig that connected to your smartphone](#). The way things were advancing, it was clear a smartphone with integrated vaping features was going to become available sometime in the future. Well, as Rip Trippers would say, the future is now!

APLIKACE PRO MOBILY

NEWS / OPINIONS / FEATURES / DEALS / HOW-TO / BUSINESS / VIDEO / SUBSCR

ALL REVIEWS

LAPTOPS

TABLETS

PHONES

APPS

SOFTWARE

SECURITY

Home / Reviews / Consumer Electronics / Gadgets / James Cameron's Brother Wants to Sell You a 'Vape Phone'

James Cameron's Brother Wants to Sell You a 'Vape Phone'

BY CHANDRA STEELE NOVEMBER 11, 2015 08:30AM EST 1 COMMENT

John Cameron is backing a new e-cigarette company shortly after his last one went out in a cloud of smoke.

8
SHARES

APLIKACE PRO MOBILY

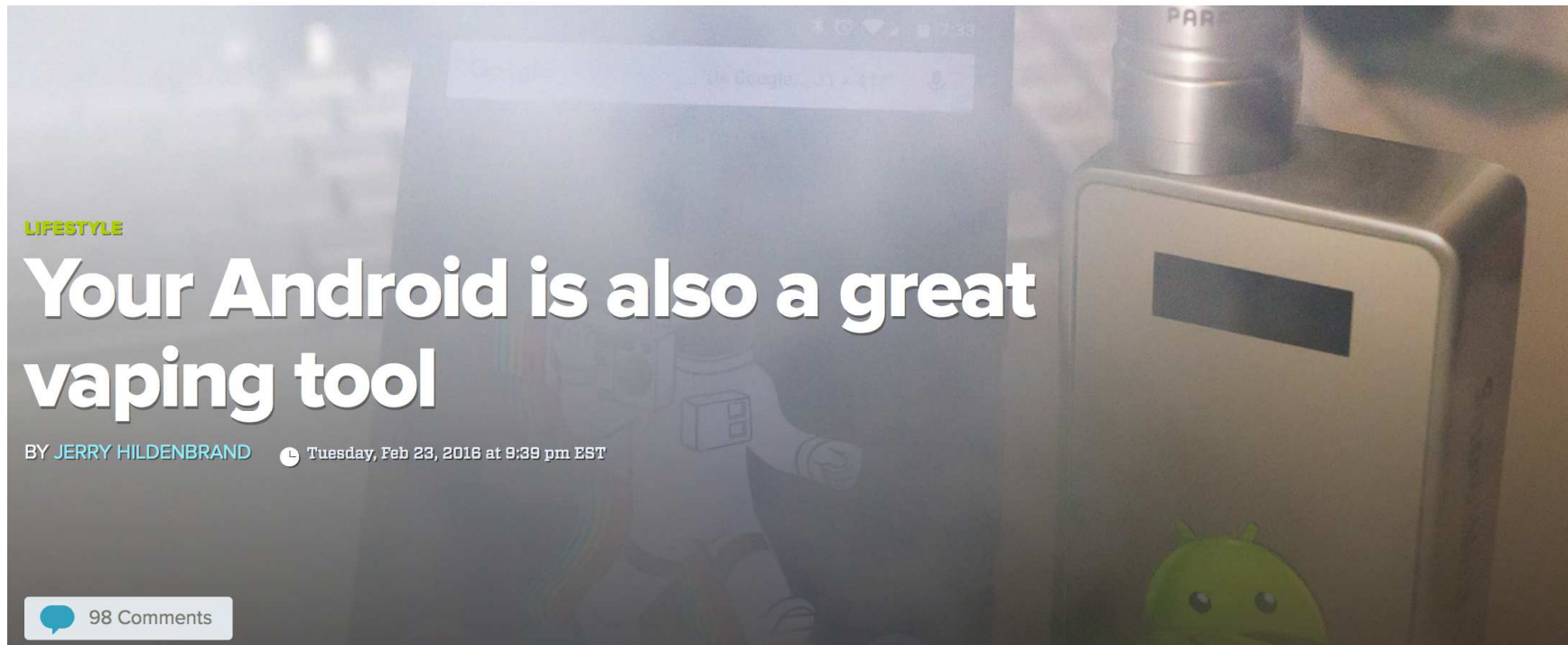
ORDER THE GALAXY S7: [AT&T](#) | [SPRINT](#) | [T-MOBILE](#) | [VERIZON](#)

LIFESTYLE

Your Android is also a great vaping tool

BY [JERRY HILDENBRAND](#) Tuesday, Feb 23, 2016 at 9:39 pm EST

 98 Comments

UK 2017: MEZI 2,9 mil VAPÉRY JIŽ PŘEVAŽUJÍ EXKUŘÁCI

The Telegraph

HOME | NEWS | SPOI

News

UK | World | Politics | General Election 2017 | Science | Education | Health | Brex

🏠 > News

More than half of British vapers have now quit smoking tobacco, study suggests

💬 10 Comments

→ CIGARETY JSOU O 95 % NEBEZPEČNĚJŠÍ

 GOV.UK

Search

[Departments](#) [Worldwide](#) [How government works](#) [Get involved](#)
[Policies](#) [Publications](#) [Consultations](#) [Statistics](#) [Announcements](#)

Press release

E-cigarettes around 95% less harmful than tobacco estimates landmark review

From: [Public Health England](#)
First published: 19 August 2015
Part of: [Smoking](#)

Expert independent review concludes that e-cigarettes have potential to help smokers quit.

An [expert independent evidence review](#) published today by Public Health England (PHE) concludes that e-cigarettes are significantly less harmful to health than tobacco and have the potential to help smokers quit smoking.

Key findings of the review include:

- the current best estimate is that e-cigarettes are around 95% less harmful than smoking
- nearly half the population (44.8%) don't realise e-cigarettes are much less harmful than smoking

ELEKTRONICKÁ CIGARETA (EC)

Populace, 15+¹

2014: 3,9 %

2015: 2,3 %

Kuřáci, 2017²

EC užívá pravidelně 7 %, zkusilo: 61 %

Riziko EC je

- stejné jako kouření: 43 %

- větší než kouření: 9 %

¹ Sovinová, H., Csémy, L.: Užívání tabáku v ČR v roce 2015, SZÚ, 2016

² Bobitko, J. a kol.: Znalosti kuřáků, seminární práce 1.LF UK, 2017 (N=183)

CIGARET*, KOUREN*, TABAK*, NIKOTIN*
TOXIKOLOGICKÉ INF. STŘEDISKO:
% EC ZE VŠECH DOTAZŮ V ROCE

		EC/celkem	Dítě	Dospělý	Zvíře	?
2012	32 %	10 (31)	5	1	-	4
2013	39 %	20 (52)	8	7	1	4
2014	41 %	27 (66)	16	7	1	3
2015	23 %	17 (74)	7	9	-	1
2016	31 %	17 (55)	7	10	-	-
12-16	33 %	91 (278)	43	34	2	12

FATÁLNÍ: 0

HEAT-NOT-BURN (HNB), ZAHŘÍVANÝ TABÁK, HEETS iQOS (PM)

HEAT-NOT-BURN (HNB), ZAHŘÍVANÝ TABÁK, HEETS iQOS (PM)

HEAT-NOT-BURN (HNB), ZAHŘÍVANÝ TABÁK, HEETS iQOS (PM)

HEAT-NOT-BURN (HNB), ZAHŘÍVANÝ TABÁK, HEETS iQOS (PM) v Japonsku

HEAT-NOT-BURN (HNB), ZAHŘÍVANÝ TABÁK, HEETS iQOS (PM)

Source: Philip Morris International at the Morgan Stanley Global Consumer & Retail Conference, November 16, 2016

HEAT-NOT-BURN (HNB), ZAHŘÍVANÝ TABÁK, HEETS iGLO (BAT)

HEAT-NOT-BURN (HNB), ZAHŘÍVANÝ TABÁK, HEETS iGLO (BAT)

UŽITEČNÉ WEBY

WWW.TREATOBACCO.NET

doporučení léčby, ekonomika, většina v češtině

WWW.KOURENI-ZABIJI.CZ

- uvedeno na krabičkách

WWW.TABAKAPRAVO.CZ

WWW.SLZT.CZ

Web Společnosti pro léčbu závislosti na tabáku

- 40 center pro závislé na tabáku
- Přes 150 lékáren poskytujících poradenství
- Přes 200 vyškolených ambulantních lékařů
- Telefonní linka 800 350 000
- Mobilní aplikace zdarma v češtině “QUITNOW!”
- Jedna adiktologická ambulance
- Legislativa, ppt prezentace, aktuality...

DÍKY ZA POZORNOST

Eva Králíková

za tým Centra pro závislé na tabáku III. interní kliniky 1. LF UK a VFN v Praze

